

**EURÓPSKA KOMISIA
PROTI RASIZMU A INTOLERANCI**

**VŠEOBECNÉ POLITICKÉ
ODPORÚČANIE ECRI Č. 4:**

**NÁRODNÉ DOTAZNÍKY O SKÚSENOSTIACH
A VNÍMANÍ DISKRIMINÁCIE A RASIZMU
Z POHLĎADU POTENCIÁLNYCH OBETÍ**

PRIJATÉ 6. MAREC 1998

Štrasburg, 1998

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Navštívte našu webovú stránku: www.coe.int/ecri

Európska komisia proti rasizmu a intolerancii:

pripomínajúc Deklaráciu prijatú hlavami štátov a vlád členských štátov Rady Európy na ich prvom summite, ktorý sa konal vo Viedni 8.- 9. októbra 1993,

pripomínajúc, že Akčný plán boja proti rasizmu, xenofóbii, antisemitizmu a intolerancii prijatý ako súčasť tejto deklarácie vyzval Výbor ministrov, aby zriadil Európsku komisiu proti rasizmu a intolerancii, a poveril ju okrem iného formulovať všeobecné politické odporúčania členským štátom,

pripomínajúc tiež záverečnú Deklaráciu a Akčný plán prijatý hlavami štátov a vlád členských štátov Rady Európy na svojom druhom summite, ktorý sa konal v Štrasburgu v dňoch 10.- 11. októbra 1997,

zdôrazňujúc, že táto záverečná Deklarácia potvrdzuje cieľ členských štátov Rady Európy vybudovať slobodnejšiu, tolerantnejšiu a spravodlivejšiu európsku spoločnosť a vyzýva k zintenzívneniu boja proti rasizmu, xenofóbii, antisemitizmu a intolerancii,

pripomínajúc, že vo svojom všeobecnom politickom odporúčaní č. 1 vyzýva Európska komisia proti rasizmu a intolerancii v súlade s európskymi zákonmi, obmedzeniami a odporúčaniami o ochrane údajov a súkromia štáty na zber údajov, ktoré by mohli napomôcť pri posudzovaní a hodnotení situácie a skúseností konkrétnych skupín, ktoré sú

zraniteľné rasizmom, xenofóbiou, antisemitizmom a intoleranciou,

zdôrazňujúc, že štatistické údaje o rasisticky a diskriminačne motivovaných činoch a o situácií menšinových skupín vo všetkých oblastiach života sú kľúčové pre definovanie problémov a formuláciu postupov,

v presvedčení, že takéto štatistické údaje by sa mali doplniť o postoje, názory a vnímanie,

berúc do úvahy, že okrem skúmania názorov všeobecnej populácie, cielené dotazníky zamerané na zaznamenanie skúseností a postrehov potenciálnych obetí rasizmu a diskriminácie predstavujú nový a cenný zdroj informácií,

berúc do úvahy, že výsledky týchto štúdií môžu byť mnohorakými spôsobmi použité na zdôraznenie problému a na zlepšenie situácie,

berúc do úvahy, že uznanie dôležitosti skúseností a vnímania potenciálnych obetí pred-stavuje významný odkaz pre obyvateľstvo ako celok i pre samotné zraniteľné skupiny,

vítajúc skutočnosť, že takéto štúdie sa už realizovali v mnohých členských krajinách,

poznajúc, že vypracovanie takýchto štúdií v celej Európe poskytne podrobnejší pohľad na situáciu ohľadne rasizmu a diskriminácie na národnej a európskej úrovni:

odporúča vládam členských štátov zabezpečiť vypracovanie štúdií zahrňajúcich skúsenosti a vnímanie rasizmu a diskriminácie z pohľadu potenciálnych obetí, vychádzajúc z podnetov uvedených v prílohe k tomuto odporúčaniam.

Príloha k všeobecnému politickému odporúčaníu Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii

Smernice pre vypracovanie dotazníkov o skúsenostiach a vnímaní rasizmu a diskriminácie z pohľadu potenciálnych obetí

I. Všeobecné ciele týchto dotazníkov

1. Cieľom typu dotazníkov opísaných v tomto odporúčaní je získať obraz o problémoch súvisiacich s rasizmom a intoleranciou z pohľadu konkrétnych a potenciálnych obetí. Tento nový prístup zahŕňa prieskum medzi členmi rôznych skupín zraniteľných prejavmi rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a intolerancie, ktorým sú kladené otázky s cieľom získať informácie o ich skúsenostiach s rasizmom a diskrimináciou a ako v tomto ohľade vnímajú rôzne stránky spoločnosti, v ktorej žijú. Týmto spôsobom získané údaje odzrkadľujú vnímanie a skúsenosti členov zraniteľných skupín. Tieto môžu doplniť a obohatiť kvantitatívne údaje týkajúce sa rasisticky motivovaných incidentov a úrovne diskriminácie v rôznych oblastiach a údaje o postojoch väčšinového obyvateľstva k menšinovým skupinám a o otázkach rasizmu a intolerancie.

II. Praktická organizácia dotazníkov

2. Návrh a prevedenie tohoto prieskumu by malo byť zverené vedeckým pracovníkom alebo organizáciám so skúsenosti v oblasti rasizmu a intolerancie a sám prieskum by mali vykonať agentúry pre výskum verejnej mienky.
3. Menšinové skupiny určené v štúdiu ako „kategórie“ budú vyberané podľa situácie v danom štáte a môžu zahŕňať napríklad skupiny imigrantov, národnostné menšiny a/alebo inak zraniteľné skupiny.
4. Pri výbere skupín, ktoré budú určené ako „kategórie“, by sa mal brať do úvahy veľkosť cieľovej populácie a dostupné informácie o stupni diskriminácie, ktorému daná skupina čelí (napríklad štatistiky o zamestnanosti, zaznamenané sťažnosti o diskriminácii).
5. Na poskytnutie porovnania môžu byť do dotazníku zahrnuté „kontrolné“ alebo „kontrastné“ skupiny, napríklad do dotazníka môže byť zahrnutá menšinová skupina, ktorá vo všeobecnosti nečelí problémom s diskrimináciou a rasizmom.
6. Organizáciu takýchto dotazníkov umožňujú spoľahlivé štatistiky o obyvateľstve, obsahujúce údaje ako miesto narodenia, etnický pôvod, náboženské vyznanie, materinský jazyk, občianstvo atď. Ak takéto údaje o obyvateľstve nie sú dostupné, musia sa nájsť alternatívne spôsoby určenia a vyhľadania vhodných respondentov.
7. Treba mať na pamäti, že niektoré skupiny, ktoré by mohli byť zvlášť rizikové z hľadiska rasizmu a diskriminácie môžu byť ťažko dostupné, pre zisťovanie údajov pre dotazník (napríklad ilegálni imigranti).

III. Návrh dotazníka

8. Okrem otázok týkajúcich sa spoločenského a ekonomického postavenia a iných skutočností, otázky v dotazníku sa môžu týkať nasledujúcich oblastí:
- otázky vzťahujúce sa na konkrétne situácie, ku ktorým dochádza v styku s rôznymi orgánmi (s políciou, zdravotníckymi zariadeniami, sociálnymi službami, vzdelávacími inštitúciami), ako aj v iných inštitúciách (napríklad v bankách, realitných kanceláriách) a zariadeniach (u zamestnávateľov, v reštauráciách, zábavných podnikoch či v obchodoch). Otázky sa môžu týkať toho, koľkokrát sa respondenti v určitom časovom období (napr. za posledný rok, posledných päť rokov) stali obeťou nespravodlivého zaobchádzania kvôli ich príslušnosti k menšinovej skupine a na druh nespravodlivého zaobchádzania, s ktorým majú skúsenosť.
 - ako vnímajú svoje príležitosti na rovnoprávne uplatnenie sa v spoločnosti, či sú si vedomí konkrétnych opatrení, ktoré boli podniknuté na zlepšenie situácie menšinových skupín a na rozsah naplnenia takýchto príležitostí (napríklad: možnosti na úspešné ukončenie školy a odborného výcviku, možnosť pracovného uplatnenia)
 - otázky vzťahujúce sa na vnímanie a postoje môžu zahŕňať nasledujúce oblasti: stupeň dôvery k jednotlivým inštitúciám, postoj ku imigračným a menšinovým zákonom, ich vnímanie krajiny ako rasistickej alebo xenofóbnej krajiny, problémy súvisiace s náboženstvom, postoje k iným skupinám, ťažkosti v styku s väčšinovým obyvateľstvom, väzby s hostiteľskou krajinou a s krajinou pôvodu, ich plány na zotrvanie v krajine, prípadne na návrat, ktorú z krajín považujú za svoj skutočný „domov“, atď. Zahŕnutie takýchto otázok umožní odhaliť zaujímavé vzťahy medzi stupňom diskriminácie a rôznymi postojmi a vnímaním.
9. Treba poznamenať, že takto položené otázky vytvárajú predovšetkým údaje o *subjektívnych skúsenostiach* s diskrimináciou. Avšak objektívne skúmanie činov spojených s diskrimináciou je bežnom živote veľmi zložitý. Správy o osobných skúsenostiach s diskrimináciou sú cenným ukazovateľom, predovšetkým keď sú posudzované spolu s inými údajmi, ako sú štatistiky nezamestnanosti, záznamy polície, zaznamenané sťažnosti, atď.

IV. Následné kroky

10. Po istom časovom období môžu byť vykonané dodatkové dotazníky s cieľom odhaliť meniace sa formy diskriminácie a rasizmu, prípadne zahrnúť do dotazníku ďalšie skupiny.
11. Výsledky dotazníku môžu byť použité mnohými spôsobmi, napríklad na zdôraznenie oblastí, v ktorých je obzvlášť potrebné konať, na vyhodnotenie a vypracovanie postupov, ktoré by brali do úvahy skúsenosti a obavy dotýčajúcich skupín, pozdvihnúť verejné povedomie a predstaviť problém diskriminácie tak, ako ho vidia jeho obeť, oboznámiť pracovníkov v určitých oblastiach, ako sú ich inštitúcie a činnosť vnímané menšinovými skupinami (napr. polícia, zamestnávateľia, poskytovatelia služieb, atď.)

